

Informatieblad **WATERBODEMS EN DE WATERWET**

WAT VERANDERT ER BIJ WERKEN EN BIJ KWALITEITSBORGING?

De Waterwet heeft de regels rondom het beheren van waterbodems veranderd. Dat geldt vooral voor het beheer van de waterbodem vanuit kwaliteitsoogpunt. Ook in de kwaliteitsrichtlijnen (BRL-en en protocollen) die betrekking hebben op waterbodembeheer veranderen er zaken. Wat betekent dat voor u als waterkwaliteitsbeheerder of erkende uitvoerder? Dit informatieblad geeft een overzicht.

De Waterwet brengt een nieuw kader voor de beoordeling en verbetering van de waterbodempkwaliteit. De Wet bodembescherming is niet meer van toepassing op waterbodems, omdat het saneringsspoor van die wet niet goed aansluit bij de praktijk van het waterbeheer. De erkenningsregeling voor activiteiten in waterbodembeheer blijft, weliswaar in licht gewijzigde vorm, van kracht.

figuur: Schematische weergave baggerwerken

Waar zitten de veranderingen?

De Waterwet heeft vooral wijzigingen gebracht in de initiatieffase van kwaliteitsbaggeren. De enkele overschrijding van een interventiewaarde is niet langer aanleiding om de waterbodem aan te pakken. In plaats daarvan vindt nu een beoordeling van het watersysteem als geheel plaats. Voor de onderzoeksfase zijn er slechts enkele terminologische veranderingen, omdat de term saneren in de Waterwet niet wordt gebruikt. De belangrijkste verandering in de uitvoeringsfase is dat nazorg als verplichting is vervallen. Protocol 6004 is daarmee niet meer relevant voor waterbodembeheer.

Voor onderhoudsbaggerwerken levert de Waterwet weinig veranderingen op. De saneringsparagraaf van de Wet bodembescherming was daarbij al niet zo vaak in beeld, en is nu dus vervallen.

De erkenningplicht voor milieukundige begeleiding en ontgraven van baggerspecie in het kader van een onderhoudsbaggerwerk blijft ook bestaan, zij het licht gewijzigd.

De regels over het bestemmen van baggerspecie zijn met de Waterwet eveneens ongewijzigd.

Samenvatting verschillen tussen de Wet bodembescherming en de Waterwet

	Wet bodembescherming	Waterwet
Bevoegd gezag:	De provincie of de Minister van Verkeer en Waterstaat	De waterbeheerder (het waterschap of de Minister van Verkeer en Waterstaat)
Wanneer maatregelen:	Bij overschrijding van de interventiewaarden moet de waterbodem gesaneerd worden	Bij het niet behalen van de gewenste gebiedskwaliteit kan een ingreep in de waterbodem worden overwogen
Besluiten:	Beschikking ernst en spoedeisendheid, goedkeuring saneringsplan, goedkeuring evaluatieverslag, nazorgplan	Geen beschikking of goedkeuring vereist
Nazorg:	In bepaalde gevallen is nazorg verplicht	De waterbeheerder kan nazorg als maatregel opnemen in zijn beheerplan
Beleidskader van het Rijk:	Circulaire sanering waterbodems 2008	Handreiking beoordeling waterbodems
Erkenningsregeling:	Erkenning voor veldwerk milieukundige begeleiding van saneringen en nazorg, uitvoering.	Erkenning voor veldwerk, milieukundige begeleiding van ingrepen in de waterbodem (excl nazorg) en uitvoering van ingrepen (excl nazorg).
Kwaliteitsrichtlijnen	BRL 2000 / AS 2000 en protocol 2003 BRL 6000 en protocollen 6003 en 6004 BRL 7000 en 7003	Dezelfde richtlijnen, maar protocol 6004 is niet meer van toepassing. Up date van teksten is in voorbereiding.

Erkenningsregeling en kwaliteitsrichtlijnen onder de Waterwet

De erkenningsregeling voor werkzaamheden in het bodembeheer (Kwalibo) is onder de Waterwet onverkort van kracht. De erkenningsregeling is opgenomen in hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit en hoofdstuk 2 van de Regeling bodemkwaliteit.

Erkenning voor het uitvoeren van veldwerk, het uitvoeren of begeleiden van werkzaamheden in de waterbodembodem waarbij meer dan 50 m³ waterbodembodem de interventiewaarden overschrijdt, is verplicht.

Onderwerp	Hoofddocument	Protocol
Veldwerk in de waterbodembodem	BRL 2000 / AS 2000	2003
milieukundige begeleiding van werkzaamheden in de waterbodembodem	BRL 6000	6003
uitvoering van werkzaamheden in de waterbodembodem	BRL 7000	7003

BRL = Beoordelingsrichtlijn

AS = Accreditatieschema

In 2010 zal SIKB een ontwerp-aanpassing publiceren die de veranderingen in de kwaliteitsrichtlijnen ten gevolge van de Waterwet verwerkt. Tot het definitief worden van die wijzigingen kan met de huidige versie van de richtlijnen worden gewerkt.

Erkenningsregeling en kwaliteitsrichtlijnen onder de Wet bodembescherming

De regels voor het bewerken (inclusief reinigen) van baggerspecie (BRL 7500) en voor het kwalificeren van grond en baggerspecie (BRL 9335) blijven vallen onder de Wet bodembescherming en worden niet gewijzigd.

Onderwerp	Hoofddocument	Protocol
Bewerken van grond en baggerspecie	BRL 7500	7510 en 7511
Kwalificeren van grond en baggerspecie	BRL 9335	9335-1 en 9335-2

BRL = Beoordelingsrichtlijn

Afbakening Waterwet en Wet bodembescherming; nat of droog

De Waterwet is van toepassing op de bodem en oevers van oppervlaktewaterlichamen. De Wbb is van toepassing op de landbodembodem en op drogere oevergebieden.

Drogere oevergebieden zijn gebieden die behoren tot een oppervlaktewaterlichaam, maar slechts zelden onder water staan. Drogere oevergebieden bestaan alleen als ze expliciet zijn aangewezen. De aanwijzing van drogere oevergebieden in de rijkswateren is opgenomen in de kaarten bij de Waterregeling (zie <http://www.helpdeskwater.nl/wetgeving-beleid/wetten/waterwet/waterbesluit/kaart-waterregeling/>). Voor regionale wateren zijn zij aangewezen bij provinciale verordening.

In de huidige versie van de SIKB/kwaliteitsrichtlijnen wordt geen onderscheid gemaakt landbodembodem en drogere oevergebieden. In de eerstkomende update van de kwaliteitsrichtlijnen zal dit wel het geval zijn.

Planmatige aanpak van historische verontreinigingen (voor 1987)

De Waterwet stelt een integrale, planmatige aanpak in de plaats van de saneringsregeling. De waterbodembodem is in de Waterwet een integraal onderdeel van het watersysteem: het geheel van waterkeringen, grondwater en oppervlaktewater met de bijbehorende oevers. Verontreinigingen van de waterbodembodem worden niet op zichzelf getoetst, maar als onderdeel van het gehele watersysteem. Niet de kwaliteit van de waterbodembodem is aanleiding om in actie te komen, maar de kwaliteit van het watersysteem in zijn totaliteit. Pas als het watersysteem niet aan de doelstellingen van de Waterwet voldoet, is er een reden om onderzoek te doen naar de oorzaken daarvan en een ingreep in de waterbodembodem te overwegen.

De waterbeheerder beoordeelt bij de vaststelling van zijn beheerplan of de watersystemen in zijn beheer voldoen aan de doelstellingen van de Waterwet (de "gewenste gebiedskwaliteit").

Als dat niet het geval is, zal de waterbeheerder maatregelen moeten nemen om het watersysteem op orde te brengen. Dat kunnen maatregelen in de waterbodembodem zijn, zoals het uitbaggeren van een watergang of het afdekken van een waterbodembodemverontreiniging. Maar

Versie 31 mei 2010

SIKB biedt instrumenten voor eenvoudiger en beter bodembeheer

misschien zijn andere maatregelen wel doelmatiger om de goede toestand te bereiken. De waterbeheerder bekijkt bij de voorbereiding van zijn beheerplan alle mogelijke maatregelen om het watersysteem op orde te brengen, en kiest uiteindelijk voor het maatregelenpakket dat tegen de laagste maatschappelijke kosten tot de gewenste gebiedskwaliteit leidt.

Eventuele waterbodemingrepen worden in het beheerplan meestal in hoofdlijnen beschreven. De nadere uitwerking daarvan vindt plaats in een projectplan of een locatieplan. Een projectplan is verplicht als de ingreep leidt tot een wijziging van de vorm of afmetingen van een waterstaatswerk, zoals beschreven in de legger. Een locatieplan wordt opgesteld als de ingreep binnen het leggerprofiel past. "Locatieplan" is overigens geen officiële benaming, aan dit plan kan dus ook een andere naam worden gegeven.

Overgangsrecht voor historische verontreinigingen

In principe geldt de nieuwe regeling voor waterbodems sinds 22 december 2009.

Er is één uitzondering: op gevallen van waterbodemverontreiniging die voor die datum zijn beschikt als ernstig en spoedeisend, blijft de Wet bodembescherming van toepassing zoals hij tot 22 december 2009 luidde. Dergelijke gevallen van verontreiniging worden dus nog gesaneerd volgens de saneringsparagraaf van de Wbb. Het overgangsrecht eindigt zodra het Wbb-bevoegd gezag heeft ingestemd met het verslag van de sanering. Vanaf dat moment wordt de waterbodemkwaliteit uitsluitend beoordeeld en beschermd op grond van de Waterwet.

Ook met betrekking tot de erkenningsregeling geldt dat de werkwijze van vóór inwerkingtreding van de Waterwet nog van kracht blijft op deze locatie tot de instemming van het bevoegd gezag Wbb met het verslag van de sanering.

Zorgplicht voor nieuwe verontreinigingen (na 1987)

Voor nieuwe waterbodemverontreinigingen (dat is alles wat na 1 januari 1987 is ontstaan) kent de Waterwet dezelfde aanpak als de Wbb. Voor nieuwe verontreinigingen geldt een zorgplicht: ieder die handelingen uitvoert die de waterbodem kunnen verontreinigen, moet er voor zorgen dat er geen verontreiniging optreedt of, als dat toch gebeurt, de verontreiniging zo veel mogelijk ongedaan maken. De veroorzaker van de verontreiniging moet dit melden aan de waterbeheerder. De waterbeheerder kan aanwijzingen geven over de te nemen maatregelen.

Beoordeling van de waterbodemkwaliteit

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat ontwikkelt momenteel samen met de waterschappen, provincies en het Ministerie van VROM een methodiek om de invloed van waterbodemverontreinigingen op het niet behalen van de gewenste gebiedskwaliteit te beoordelen. Deze methodiek wordt vastgelegd in de *Handreiking beoordelen waterbodems*.

De waterbeheerder kan met deze handreiking bepalen wat de invloed is van de waterbodemkwaliteit op de waterkwaliteit, en in welke mate een verontreiniging in de waterbodem (in vergelijking met andere bronnen van verontreiniging) bijdraagt aan het niet behalen van de gewenste gebiedskwaliteit.

In de handreiking zijn verschillende eenvoudige rekenmethoden opgenomen om te bepalen of de waterbodem bijdraagt aan bijvoorbeeld het niet halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, andere natuurdoelen of zwemwaternormen. In vergelijking met de saneringsregeling van de Wet bodembescherming is nieuw dat er ook getoetst wordt op nutriënten. Nalevering van nutriënten van de waterbodem naar het oppervlaktewater kan immers een belangrijke oorzaak van eutrofiëring zijn.

NB bij nieuwe waterbodemverontreinigingen, die onder de zorgplicht vallen, vindt geen toetsing aan de Handreiking beoordeling waterbodems plaats! Het uitgangspunt is dat alle verontreinigingen ongedaan gemaakt worden, ook als ze niet van invloed zijn op het behalen van de gewenste gebiedskwaliteit.